ODNOS PREDSJEDNIKA SUDA SA SUDSKIM STRANKAMA – PRAVNO UREĐENJE I PITANJA IZ PRAKSE

*Doc. dr. sc. Alen Rajko**

UDK: 347.921
https://doi.org/10.30925/zpfsr.40.1.22
Ur.: 20. prosinca 2018.
Pr.: 17. siječnja 2019.
Stručni rad

Sažetak

Analizirani su normativni okvir i pitanja iz prakse povezana s odnosima između stranaka suda i predsjednika suda, kao tijela sudske uprave, izvan materije suđenja (rješavanja konkretnih predmeta) te praktični problemi koji se javljaju u tim odnosima. Prije svega, riječ je o predstavkama na rad suda i sudaca, zahtjevima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i predlaganju primjene oficioznih ovlasti predsjednika suda. Naglašeno je razgraničenje između domene s time povezanih ovlasti predsjednika suda i nedopuštenog zadiranja u sudačku autonomiju. Ponuđeni su odgovori na neke od dvojbi koje se javljaju u praksi. Zaključno je istaknuta važnost korištenja međunarodnih izvora kao orijentira u ovoj materiji te jačanja ovlasti zamjenika predsjednika Suda, bitnih obilježja odgovornosti sudova za svoj rad, dosljednosti u razgraničenju poslova sudske uprave od poslova suđenja, kao i autonomije sudstva u demokratskoj pravnoj državi.

Ključne riječi: *predsjednik suda; sudska uprava; stranka suda; predstavka; samostalnost i neovisnost sudaca.*

1. UVOD

Pored sudjelovanja u konkretnim sudskim postupcima, dio stranaka sudova obraća se, različitim vrstama traženja, i sudskoj upravni odnosnog suda. Odnosi koji pritom nastaju relevantni su i za stranke i za funkcioniranje suda.

Poslove sudske uprave obavlja predsjednik suda, a u tim mu poslovima pomažu ravnatelj sudske uprave, predsjednici odjela, voditelj stalne službe ili službenik kojeg odredi predsjednik suda (čl. 30. st. 1. i 4. Zakona o sudovima).[1] Zamjenik predsjednika suda zamjenjuje predsjednika suda u obavljanju poslova sudske uprave u slučaju

* Dr. sc. Alen Rajko, docent, predsjednik Upravnog suda u Rijeci; vanjski suradnik Sveučilišta u Rijeci, Pravnog fakulteta; alen.rajko@public.carnet.hr.

1 Zakon o sudovima, NN, br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16 i 67/18.
U sudovima s više od 20 sudaca predsjednik suda može obavljati samo poslove sudske uprave (čl. 30. st. 3. Zakona o sudovima).

spriječenosti ili odsutnosti predsjednika suda (čl. 30. st. 3. Zakona o sudovima). Od sudske uprave potrebno je razlikovati pravosudnu upravu, koju obavlja Ministarstvo pravosuđa (čl. 71.-84. Zakona o sudovima).

U odnosu na državne službenike u sudovima, predsjednik suda ima položaj čelnika tijela po propisima o službeničkim odnosima, u prvom redu prema Zakonu o državnim službenicima.[2] Postoje i drugi posebni (sektorski) propisi kojima je djelomice uređen status predsjednika suda kao tijela sudske uprave (primjerice, kao čelnika proračunskog korisnika).[3]

Poslovi sudske uprave definirani su odredbama članka 29. Zakona o sudovima i članka 4. Sudskog poslovnika[4] (u nastavku teksta: Poslovnik). Okvirno, ti se poslovi mogu podijeliti u nekoliko glavnih skupina:

- upravljanje ljudskim i materijalnim resursima suda,
- upravljanje poslovnim procesima suda (uključujući unutarnji nadzor),
- statistički, analitički i izvještajni poslovi,
- odnosi s općom javnošću,
- odnosi sa strankama suda,
- poslovi povezani s drugim subjektima (suci porotnici, vještaci, tumači, procjenitelji, podrška svjedocima i žrtvama, administrativni poslovi u pogledu međunarodne pravne pomoći, ovjere isprava, izdavanje uvjerenja i sl.).

U članku 3. Poslovnika propisano je da je unutarnje poslovanje u sudu odvojeno od suđenja.

Svi poslovi sudske uprave u određenoj mjeri utječu na učinkovitost rada suda, a time i na ostvarivanje zaštite koju sudovi pružaju strankama. Razmatranje u ovom radu ograničeno je na neposredne odnose između predsjednika suda (sudske uprave) i stranaka suda koje se obraćaju sudskoj upravi, u svjetlu međunarodnih smjernica te prema općoj hrvatskoj regulaciji ove materije, koja, pored mjerodavnih ustavnih odredbi, ponajprije obuhvaća sistemske propise na području sudstva.

Analizu započinjemo upućivanjem na mjerodavne dijelove Mišljenja br. 19 (2016) Savjetodavnog vijeća europskih sudaca o ovlastima predsjednika sudova, nastavljamo raščlambom hrvatskoga pravnog okvira i prakse, uz poseban osvrt na materiju koja ne ulazi u ingerencije predsjednika suda (sudske uprave). Zaključno su sumirane glavne teze rada. Pored sistematiziranja pravnog uređenja odnosa predsjednika suda sa strankama suda, razmotrena su neka pitanja tog odnosa koja se javljaju u praksi te su ponuđeni odgovori na njih.

2 Zakon o državnim službenicima, NN, br. 92/05., 140/05., 142/06., 77/07., 107/07., 27/08., 34/11., 49/11., 150/11., 34/12., 38/13., 37/13., 1/15., 138/15. i 61/17.

3 Zakon o proračunu, NN, br. 87/08., 109/07., 136/12. i 15/15.

4 Sudski poslovnik, NN, br. 37/14., 49/14., 8/15., 35/15., 123/15., 45/16., 29/17., 33/17., 34/17., 57/17. i 101/18.
Ovlasti i dužnosti predsjednika suda regulirane su odredbama čl. 5. Poslovnika.

2. RELEVANTNI DIJELOVI MIŠLJENJA BR. 19 (2016) SAVJETODAVNOG VIJEĆA EUROPSKIH SUDACA O OVLASTIMA PREDSJEDNIKA SUDOVA

Savjetodavno vijeća europskih sudaca (tijelo Vijeća Europe) donijelo je u studenom 2016. Mišljenje br. 19 (2016) o ovlastima predsjednika sudova[5] (u nastavku teksta: Mišljenje). Svrha je Mišljenja „istražiti pitanja i probleme koji se odnose na ulogu predsjednika sudova, s obzirom na prevladavajuću potrebu da se osigura učinkovitije funkcioniranje neovisnog sudstva i unaprijedi kvaliteta pravosuđa“ (t. I.2. Mišljenja).

Odnosi sudske uprave sa strankama suda u određenoj su mjeri prisutni u okviru svih triju uloga predsjednika suda navedenih u točki II.6. stavku 1. Mišljenja: predstavljanju suda i kolega sudaca, osiguranju učinkovitog funkcioniranja suda i unapređivanju uloge i službe koju sudovi imaju u društvu te izvršavanju zadataka iz svoje nadležnosti.

U razradi predstavljačke uloge predsjednika sudova (t. A. Mišljenja) nisu izrijekom navedeni odnosi sa strankama suda, za razliku od odnosa s drugim pravosudnim tijelima, odvjetničkim komorama, ministarstvom pravosuđa, medijima i javnošću. Međutim, primjenjivom smatramo opću odrednicu iz točke A.7. Mišljenja, prema kojoj predsjednici sudova ispunjavaju ključnu ulogu u predstavljanju sudova.

Predsjednici sudova trebali bi imati ovlast nadgledati duljinu sudskih postupaka (t. B.17. Mišljenja).

Po točki C.24. mišljenja, postoji opći trend prema široj upravljačkoj ulozi predsjednika sudova, što je rezultat zahtjeva da se pruži bolja usluga strankama i korisnicima usluga suda i društvu, održavajući opće viđenje da predsjednici koji imaju tu ulogu mogu unaprijediti učinkovitost suda.

S temom ovog rada u najizravnijoj je vezi točka B.23. Mišljenja, koja glasi:

Gdje predsjednici sudova imaju ulogu u primanju i odgovaranju na pritužbe stranaka glede predmeta koji su u tijeku na sudu, trebali bi uzeti u obzir načelo neovisnosti sudaca, kao i legitimna očekivanja stranaka u postupku i društva u cjelini.

U tekstu Mišljenja dosljedno se naglašava da ispunjavanje funkcija predsjednika suda ne smije ići na štetu neovisnosti i nepristranosti sudaca, čiji čuvari su (i) predsjednici sudova. Štoviše, u točki A.7. stavku 2. Mišljenja navedeno je da glavni zadatak predsjednika sudova „mora biti da u svakom trenutku nastupaju kao čuvari neovisnosti i nepristranosti sudaca i suda u cjelini“. Pored već citirane točke B.23. Mišljenja, takva izričita upozorenja istaknuta su, primjerice, vezano za sljedeće dijelove Mišljenja:

- opća uloga predsjednika sudova (t. II.6. st. 2. i V.1.);
- poštovanje vanjske neovisnosti sudaca unutar sudova, pri čemu vanjska neovisnost zahtijeva da pojedini sudac bude slobodan od uputa i pritisaka predsjednika suda kada rješava predmete (t. B.13. i V.3.);

5 Opinion No 19 (2016) – The role of the court presidents, CCJE(2016)2. Dostupno npr. pod: http://pak.hr/cke/pdf%20hr/Mi%C5%A1ljenje%20Savjetodavnog%20vije%C4%87a%20europskih%20sudaca%20br%2019.pdf (pristupljeno: 15. prosinca 2018.).

- promoviranje konzistentnosti sudske prakse (t. B.16.) i
- nadgledanje duljine trajanja sudskih postupaka (t. B.17.).

Također, predsjednici se ne bi trebali baviti bilo kakvim radnjama ili aktivnostima koje bi mogle umanjiti sudsku neovisnosti i nepristranost (t. C.25. Mišljenja).

3. HRVATSKI NORMATIVNI OKVIR I PRAKSA

Sudbena vlast je samostalna i neovisna, obavljaju je sudovi, a sudačka dužnost povjerava se osobno sucima (čl. 118. st. 1. i 2. i čl. 121. st. 1. Ustava Republike Hrvatske,[6] u nastavku teksta: Ustav). Suci imaju imunitet u skladu sa zakonom te ne mogu biti pozvani na odgovornost za izraženo mišljenje ili glasovanje pri donošenju sudbene odluke, osim ako se radi o kršenju zakona od strane suca koje je kazneno djelo (čl. 122. st. 1. i 2. Ustava).

Neovisnost i nepristranost suda jedan je od ključnih elemenata ostvarivanja konvencijskog prava na pravično suđenje (čl. 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda).[7]

Prema članku 4. stavku 3. Zakona o sudovima, svatko ima pravo podnijeti pisano ili usmeno predstavku predsjedniku suda na rad suda ili suca zbog odugovlačenja postupka u kojem je stranka ili ima pravni interes, odnosno zbog nedoličnog ili neprimjerenog ponašanja suca i drugog zaposlenika u službenim odnosima sa strankom koje je suprotno etičkom kodeksu i dobiti odgovor na njih. Predsjednik suda dužan je odgovoriti na predstavku najkasnije u roku od 30 dana od dana njezina zaprimanja.[8]

Izuzeće suca i drugih sudionika u postupku regulirano je normama postupovnih zakona mjerodavnima za pojedinu granu sudovanja.[9] Kada se izuzeće ne traži po nekoj od osnova vezanih za jasno svojstvo uključenih osoba (npr. srodstvo, zastupanje, ranije odlučivanje u predmetu i sl.), već zbog drugih okolnosti koje dovode u sumnju nepristranost suca, mora se raditi o objektivnim okolnostima. Ponekad je dovoljno da konkretne okolnosti mogu izazvati sumnju u nepristranost sudaca, radi izbjegavanja svake moguće sumnje u nepristranost daljnjeg postupanja.[10] S druge strane, pravna

6 Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 59/90., 135/97., 8/98. – proč. tekst, 113/00., 124/00. – proč. tekst, 28/01., 41/01. – proč. tekst, 55/01. – ispr., 76/10., 85/10. – proč. tekst i 5/14 – odluka USRH.

7 Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN, – Međunarodni ugovori br. 18/97.

8 Uz to, u čl. 29. st. 1. t. 9. Zakona o sudovima određeno je da su poslovi u vezi s predstavkama na rad suda obuhvaćeni poslovima sudske uprave.

9 Čl. 71.-76. Zakona o parničnom postupku (NN, br. 53/91., 91/92., 112/99., 129/00., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. – proč. tekst, 25/13. i 89/14.); čl. 15. Zakona o upravnim sporovima (NN, br. 20/10., 143/12., 152/14., 94/16. i 29/17.); čl. 32.-35. Zakona o kaznenom postupku (NN, br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.); čl. 104.-107. Prekršajnog zakona (NN, br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15. i 70/17.).

10 Npr. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV212/16-2 od 19. travnja 2016. i Su-IV-285/17-2 od 2. lipnja 2017.

stajališta suca, i materijalnopravna i procesnopravna, nisu valjani razlog za izuzeće suca.

Zaštita prava na suđenje u razumnom roku uređena je, pak, odredbama članka 63.-70. toga Zakona.

Istodobno, odredbom članka 6. stavka 1. Zakona o sudovima propisano je da je zabranjen svaki oblik utjecaja na donošenje sudske odluke, posebno svaki oblik prisile prema sucima, zlouporaba javnih ovlasti i osobnog utjecaja te korištenje medija i javnih istupanja na način suprotan načelima demokratskog društva, a koje ima za svrhu utjecaj na tijek i ishod sudskih postupaka.

Državno sudbeno vijeće će predsjednika suda razriješiti dužnosti kada kršenjem propisa ili na drugi način povrijedi načelo neovisnosti suca u suđenju (čl. 85. st. 4. t. 5. Zakona o Državnom sudbenom vijeću).[11]

Pravo i dužnost sudaca na samostalnost i neovisnost ponekad dolazi u koliziju s dosljednošću sudske prakse, odnosno pravnom sigurnošću, jednim od elemenata vladavine prava. Ujednačavanje sudske prakse u hrvatskome pravnom poretku nije zadaća sudske uprave, već drugostupanjskih sudova i, u konačnici, Vrhovnog suda Republike Hrvatske (čl. 119. st. 1. Ustava). Pritom glavni instrument ujednačavanja prakse, pored vezanosti nižestupanjskoga suda uputom višestupanjskog suda odlukom donesenom u konkretnom predmetu, čini odredba članka 40. stavka 2. Zakona o sudovima, po kojoj je pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici svih sudaca odnosno sudskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i sjednici odjela županijskog suda obvezno za sva drugostupanjska vijeća ili suce pojedince tog odjela, odnosno suda. Obvezatnost spomenutih pravnih shvaćanja proteže se, dakle, samo na drugostupanjska vijeća i suce odjela viših sudova, odnosno viših sudova kao cjeline, a ne i na prvostupanjska vijeća ili suce navedenih sudova, niti na prvostupanjske sudove.[12] U praksi, neusklađenost prvostupanjske s drugostupanjskom praksom nije česta. Prvostupanjski sudovi uglavnom prihvaćaju navedena stajališta bilo slijedom autoriteta njihove uvjerljivosti i/ili donositelja, bilo vodeći računa da se kvaliteta njihova rada kvantitativno vrednuje

11 Zakon o Državnom sudbenom vijeću, NN, br. 116/10., 57/11., 130/11., 13/13., 28/13., 82/15. i 67/18.

12 Dodajmo da važeći Zakon o sudovima ne sadržava normu analognu odredbi članka 35. stavak 2. prijašnjeg Zakona o sudovima (NN, br. 150/05., 16/07., 113/08., 153/09., 34/10., 116/10., 27/11., 57/11., 130/11. i 28/13.), kojom je bila propisana mogućnost zastajanja sa slanjem prijepisa drugostupanjske odluke nesukladne prihvaćenome pravnom shvaćanju. Takva odredba izostavljena je iz teksta važećega Zakona o sudovima amandmanom predlagatelja Zakona (Vlade Republike Hrvatske) od 21. veljače 2013., u obrazloženju kojeg je zaključno navedeno, između ostalog, sljedeće: „(…) a koja je odredba (…) prema mišljenju stručnjaka Europske komisije dvojbena sa stajališta ustavno zajamčenih prava i dužnosti sudaca na potpunu neovisnost u donošenju odluka. S obzirom na preporuku stručnjaka Europske komisije da navedenu odredbu treba izostaviti iz Konačnog prijedloga zakona jer se njome ugrožava načelo neovisnosti sudaca u donošenju odluka, predlaže se amandman (…)“.
Podsjećamo da takav instrument nije bio, niti je propisan u odnosu na odlučivanje prvostupanjskih sudova, koji su vezani uputama viših sudova u konkretnom predmetu, ali ne i načelnim pravnim shvaćanjima viših sudova.

prema postotku ukinutih/poništenih odluka od strane višeg suda.

U nastavku se osvrćemo na pojedine propisane skupine odnosa predsjednika sudova sa strankama suda.

3.1. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku

Pravo na suđenje u razumnom roku segment je ustavnoga i konvencijskog prava na pravično suđenje.

U postupku zaštite prava na suđenje u razumnom roku predsjednik suda pred kojim se postupak vodi ima položaj prvostupanjskog tijela (ako se radi o predmetu u kojem postupa predsjednik suda, o zahtjevu odlučuje zamjenik predsjednika suda). Spomenuto obuhvaća dostavu zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku uredujućem sucu[13] radi podnošenja propisanog izvješća, a potom razmatranje tog izvješća i cjelokupnog stanja spisa predmeta te donošenje rješenja o zahtjevu. O žalbi protiv prvostupanjskog rješenja odlučuje predsjednik neposredno višeg suda, odnosno tročlano vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske (ako se zahtjev odnosi na postupak koji je u tijeku pred Vrhovnim sudom).

S ovim je područjem obvezâ predsjednika suda povezana i dužnost brinuti se o rješavanju predmeta u kojima postupak traje više od tri godine (čl. 31. st. 5. Zakona o sudovima, čl. 5. st. 1. Poslovnika).

3.2. Iniciranje primjene oficioznih ovlasti predsjednika suda

Predsjednik suda ovlašten je, između ostalog, pokrenuti stegovni postupak protiv suca, podnijeti zahtjev za udaljenje suca s dužnosti, u pojedinim slučajevima donijeti odluku o udaljenju suca s dužnosti, kao i predložiti pokretanje postupka za razrješenje suca ako sudac trajno izgubi sposobnost obnašanja sudačke dužnosti, ili je osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obnašanje sudačke dužnosti, ili kad navrši 70 godina (čl. 67. st. 1., čl. 73. st. 3. i 4. te čl. 77. st. 4. Zakona o Državnom sudbenom vijeću).

Stranke u postupcima pred sudom ponekad traže od predsjednika suda da iskoristi neku od tih ovlasti, najčešće da pokrene stegovni postupak protiv suca. Inicijator aktiviranja ovlasti predsjednika suda nema položaj stranke u odnosnom postupku, niti su mu na raspolaganju pravna sredstva kojima bi osporavao odgovor predsjednika suda na svoj podnesak.

Stegovni postupak protiv suca i postupak suspenzije suca nisu upravni postupci. Stoga navedeni podnositelji nemaju položaj inicijatora pokretanja upravnog postupka po službenoj dužnosti iz članka 42. Zakona o općem upravnom postupku,[14] a time

13 Terminološka napomena: sudac ureduje u pojedinom predmetu, pa je stoga u njemu „uredujući“. Pritom se ne bavi uredničkim poslom, pa ne može biti „uređujući“, kao što se može pročitati u dijelu predstavki stranaka.

14 Zakon o općem upravnom postupku, NN, br. 47/09. Čl. 42. toga Zakona glasi:
(1) Postupak se pokreće po službenoj dužnosti kad je to propisano zakonom ili je nužno radi zaštite javnog interesa.
(2) Kod ocjene o postojanju razloga za pokretanje postupka po službenoj dužnosti javnopravno tijelo uzet će u obzir predstavke, odnosno druge obavijesti koje upućuju na potrebu zaštite

ni pravo podnošenja prigovora na negativnu obavijest. Supstancijalno, riječ je o predstavkama, kojima je posvećen nastavak analize.

3.3. Predstavke sudskih stranaka

Pravo na predstavku pravo je ustavnog ranga. Prema članku 46. Ustava, svatko ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim javnim tijelima i dobiti na njih odgovor.[15] „Ova odredba zapravo je poruka da nitko ne smije nezadovoljnom građaninu zabraniti ili onemogućiti ili otežati podnošenje predstavke … Tijelo kojem se građanin obratio ima obvezu odgovoriti. To ne znači da će odgovor biti pozitivan za građanina, odnosno da će njegovu predstavku, pritužbu ili prijedlog nadležno tijelo u svakom slučaju prihvatiti. Nije, dakle, riječ o apsolutnom ustavnom jamstvu. Opseg odgovora mora biti primjeren okolnostima slučaja.“[16] Također, pravo peticije „sastoji se u pravu obraćanja državnim tijelima … Podnošenje peticije nema za posljedicu obvezu tih tijela da se o njoj izjasne u formalnom postupku, osim u obliku odgovora podnositelju peticije … to pravo ničim nije ograničeno, niti formalno niti po sadržaju. No, jedino što podnositelj ima pravo očekivati jest odgovor tijela kojem je podnio peticiju“.[17]

Što se tiče predstavki upućenih sudskoj upravi, one mogu poslužiti ne samo zaštiti prava podnositelja, već i ostvarivanju nadzorne uloge predsjednika suda te unapređenju poslovnih procesa u sudu.

Premda se predstavke predsjednicima sudova većinom odnose na rad sudskih referada, one se mogu odnositi i na ostale dijelove sudskog poslovanja, uključujući sudsku pisarnicu i sudsku upravu.

Najčešća vrsta predstavke sudskoj upravi jesu požurnice, kojima stranke u sudskim predmetima traže brže donošenje odluke ili poduzimanje neke radnje u postupku. Pritom je na umu potrebno imati odredbu članka 93. stavka 1. Zakona o sudovima, kojom je propisano da je sudac dužan predmete koji su mu raspoređeni u

javnoga interesa.
(3) Kad službena osoba utvrdi da ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti, obavijestit će o tome podnositelja što je prije moguće, a najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja predstavke, odnosno obavijesti.
(4) Podnositelj ima pravo izjaviti prigovor javnopravnom tijelu od kojeg je primio obavijest kojom se ne prihvaća prijedlog za pokretanje postupka, u roku od osam dana od dana primanja obavijesti, kao i u slučaju da u propisanom roku nije dobio odgovor.

15 U okviru regulacije prava građana Europske unije, u čl. 146. st. 1. podst. 4. Ustava državljanima Republike Hrvatske, kao građanima Europske unije, priznato je pravo podnošenja peticija Europskom parlamentu, predstavki Europskom ombudsmanu te pravo obraćanja institucijama i savjetodavnim tijelima Europske unije na hrvatskom jeziku, kao i na svim službenim jezicima Europske unije te pravo dobiti odgovor na istom jeziku.

16 Crnić, I., Ustav Republike Hrvatske u praksi, Zagreb, Organizator, 2018., str. 540.
Prema Crniću, odgovarajuće (analogno) pravu na podnošenje ustavne tužbe, aktivnu legitimaciju za podnošenje predstavke, pritužbe i prijedloga ima svaka fizička osoba (hrvatski državljanin i stranac), svaka domaća ili strana pravna osoba, kao i skup pojedinaca kojima je zakonom priznat položaj stranke u postupku, loc. cit.

17 Smerdel, B., Sokol, S., Ustavno pravo, 2. neizmij. izd., Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2006., str. 147.

rad rješavati redoslijedom njihova zaprimanja u sud, vodeći računa i o predmetima koji su posebnim propisom utvrđeni kao hitni.[18] Kršenjem navedene odredbe sudac čini stegovno djelo iz članka 62. stavka 3. točke 4. Zakona o Državnom sudbenom vijeću. Na predsjedniku suda je ne samo da ispita osnovanost konkretne požurnice u kontekstu položaja u kojem se nalazi njezin podnositelj, već i da u vidu ima ostale stranke, neovisno o tomu obraćaju li mu se predstavkama, osobito stranke čije je predmete prema propisanom redoslijedu potrebno riješiti prije predmeta na koji se predstavka odnosi. Svako prekoredno rješavanje predmeta stavlja dio ostalih stranaka u nepovoljniji položaj, jer će njihovi predmeti biti riješeni kasnije. Kada prekoredno rješavanje predmeta nema valjanoga pravnog uporišta, možemo govoriti o diskriminaciji ostalih („preskočenih") stranaka. Položaj svake stranke iz njezinog je gledišta – posve logično – težak i traži hitno rješavanje. Na predsjedniku suda je da navode podnositelja sagleda u cjelini sa situacijom u kojoj se nalaze druge stranke u usporedivim slučajevima. Ne mora biti objektivno teže i žurnije onome tko se „glasnije" žali. Spomenuto sagledavanje, dakako, ne znači pojedinačnu analizu svih usporedivih predmeta, već generalnu upućenost u strukturu predmeta i situacije u kojima se stranke tipično nalaze.

Podnošenje požurnica sâmo po sebi, dakle, ne čini valjani temelj za brže rješavanje predmeta, niti za brže postupanje suda. Smisao i svrha razmatranja požurnice podnesene predsjedniku suda je u tomu da sudska uprava provjeri, prije svega:

- odgovara li dotadašnja dinamika rješavanja predmeta uobičajenoj i realno mogućoj dinamici te posebnostima konkretnog predmeta;
- je li u odnosnom razdoblju uredujući sudac poduzeo sve procesne radnje koje je u tom razdoblju bilo potrebno i moguće poduzeti;
- u kakvom je odnosu trenutačna etapa i dotadašnje trajanje spora u odnosu na dinamiku rješavanja usporedivih predmeta u konkretnoj referadi;
- ako je riječ o predmetu koji je posebnim propisom utvrđen kao hitan – može li se dotadašnje postupanje suca zaduženog predmetom ocijeniti sukladnim propisanom svojstvu hitnosti predmeta.

S druge strane, prihvaćanje utjecaja pukog postojanja požurnice (neovisno o osnovanosti njezinog sadržaja) na dinamiku rješavanja spora od strane sudske uprave ili suca, može se činiti praktičnim (tzv. linija manjeg otpora), ali neosnovano u nepovoljniji položaj stavlja druge stranke te objektivno pogoduje upornima/napornima, a ne nužno onima radi kojih je normiran institut predstavke, potičući praksu obasipanja sudova požurnicama. Osnovanost sadržaja požurnice nije „osnažena" eventualnom

18 U pogledu redoslijeda rješavanja predmeta ne radi se, dakle, o obvezi suda kao cjeline, niti o obvezi objedinjeno promatranih sudova prvoga i drugog stupnja, već isključivo o obvezi suca pri rješavanju predmeta unutar konkretne (vlastite) referade. Osim što to jasno i nedvosmisleno proizlazi iz netom citirane zakonske odredbe, drukčije postupanje ne bi ni bilo moguće, jer suci imaju različiti opseg rješavanja predmeta (ne mogu istu dinamiku imati, primjerice, suci koji rješavaju 102% ili 118% godišnje norme, po Okvirnim mjerilima za rad sudaca), pri čemu je dužnost predsjednika suda voditi računa da suci, u redovitim okolnostima, postižu minimalno propisani učinak (100 % norme), a ne prisiljavati suce koji ostvaruju normu da predmete rješavaju na razini jednakoj rezultatima njihovih kolega.

okolnošću da ju je stranka podnijela putem drugoga državnog tijela (npr. nekog od pravobranitelja, saborskog odbora ili drugoga političkog tijela i sl.).

Predsjednik suda dužan je na požurnicu odgovoriti u roku od 30 dana od zaprimanja, propisanom u članku 4. stavku 3. Zakona o sudovima. Odgovor treba biti razumljiv, razložan, informativan, argumentiran i pravno utemeljen. Pristojnost i (po potrebi) odlučnost pritom mogu dobro ići ruku pod ruku.

Potrebno je odgovoriti i na predstavku podnositelja koji nema svojstvo stranke u postupku pred konkretnim sudom, ali će u tom slučaju, po prirodi stvari, odgovor biti užeg sadržaja.

3.4. O specifičnim strankama sudske uprave

U praksi postoji specifična vrsta stranaka, koje se učestalo i najčešće nezadovoljno obraćaju (u ovom slučaju) sudovima, odnosno predsjednicima sudova, kao tijelima sudske uprave. Ne treba ih poistovjećivati s racionalnim strankama koje su uporne u svojim nastojanjima, fokusirane na konkretan problem, koristeći za to predviđene instrumente.

U bitnome, riječ je o strankama koje ne prihvaćaju argumentaciju što im ne ide u prilog i repetitivno iznose svoja stajališta. Ne prihvaćaju kanaliziranje u redovite procedure, koje ne poimaju kao zaštitu od arbitrarnosti i jamstvo urednosti postupanja, već kao smetnju za posebni tretman za koji misle da im pripada. Neki su uvjereni u svoju širu društvenu misiju. Ponekad pokušavaju impresionirati sud pozivanjem na razne društvene čimbenike ili inozemne čimbenike. Selektivni su u citiranju sadržaja na koje se pozivaju. Dio ih se može svrstati u one kojima parcijalni dio nekog sadržaja pronađenog pretraživanjem na internetu postaje važniji od profesionalnih kompetencija suca / predsjednika suda. Poneki gube iz vida da je uloga sudova u zapadnome pravno-političkom krugu rješavanje konkretnih (pojedinačnih) spornih odnosa u društvu, a ne društveni aktivizam. Nisu tek usputna pojava u poslovanju sudske uprave. Svojim obraćanjem sudovima ograničavaju resurse sudske uprave, dovodeći na taj način u nepovoljniji položaj stranke koje se sudu obraćaju razložno i na uobičajeni način. Spomenuto je najčešće zlouporaba prava koja strankama stoje na raspolaganju, a normirana su zbog potpuno drugih razloga od onih koji ove stranke potiču na djelovanje. Njihovi su motivi raznoliki: od pokušaja da upornošću/napornošću za sebe izbore povoljniji položaj pred sudom, do raznih varijanti u kojima se odnosna osoba takvim djelovanjem subjektivno osjeća bolje.[19]

Smatramo da pravo na dobivanje odgovora na predstavku ne razumijeva pravo dobivanja odgovora na svaki podnesak upućen sudskoj upravi, osobito kada je riječ o opetovanju navoda na koje je već dobiven (barem jedan) odgovor. Kod tome sklonih stranaka te kod onih koji nastoje uspostaviti neki oblik trajne komunikacije sa sudskom upravom, svrhovito je u odgovoru naznačiti da na možebitne dodatne podneske koji sadržavaju navode na koje je, u osnovi, već odgovoreno, neće biti dostavljani dodatni odgovori.

19 Postoje stranke u odnosu na koje sudska uprava može osnovano posumnjati da je potrebno inicirati postupak u kojem će biti utvrđeno treba li im pružiti zaštitu iz članka 234.-236. Obiteljskog zakona (NN, br. 103/15).

Jedan od zaključaka autorove dugogodišnje prakse sa specifičnim vrstama stranaka, i u upravi i u sudstvu, jest da se dosljednost, a ponekad je potreban i „profesionalni mazohizam", u konačnici isplate. Popuštanje linijom manjeg otpora pravljenjem iznimki bez pravnog pokrića u konačnici rezultira znatno većim praktičnim problemima od onih koje bi se linijom manjeg otpora pokušalo izbjeći. Sudstvo se bavi konfliktima u društvu i promašena je ambicija, bilo suca bilo predsjednika suda, biti opće popularan. U ostalim javnim službama (zdravstvu, obrazovanju i dr.) barem načelno postoji mogućnost da su svi korisnici usluga zadovoljni. To stoga jer povoljan ishod pružanja javne usluge za jednog aktera ne ugrožava iste takve izglede drugog aktera. Kod sudova takva mogućnost ne postoji ni u teoriji, jer suđenje nužno „proizvodi" određeni broj nezadovoljnih stranaka (u sporu ne mogu uspjeti sve stranke).

3.5. Nekoliko dodatnih naglasaka

Na kraju ovog dijela razmatranja, iznosimo još nekoliko teza, općenito primjenjivih u odnosu na prethodno raščlanjene skupine odnosa sudske uprave sa strankama suda.

Sudovi za svoj rad ne odgovaraju neposredno strankama. Nije riječ o uobičajenom odnosu pružatelja i primatelja usluge, još manje o odnosu usporedivom s relacijom trgovca i potrošača. Stoga, primjerice, stranke nisu ovlaštene od predsjednika suda dobiti dokaze u prilog sadržaja njegova odgovora (npr. dokaz da je konkretni predmet dodijeljen u rad prema propisima kojima je to uređeno). To ne znači da rad sudova ne podliježe nikakvome nadzoru, već da ne podliježe izravnom nadzoru stranaka. Stranka suda može se, osobito ako je nezadovoljna odgovorom predsjednika suda, obratiti i drugim tijelima, u izvješćivanju prema kojima predsjednik suda ima dodatne obveze. Prije svega, riječ je o predsjednicima viših sudova (višim tijelima sudske uprave) te o Ministarstvu pravosuđa (u okviru poslova pravosudne uprave).[20] Takvom obraćanju nema mjesta u predmetima izuzeća sudaca i zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Potonji postupci su strogo formalni, uz instrumente pravne zaštite u okviru pravnih lijekova propisanih unutar tih postupaka ili protiv odluke o glavnoj stvari u sudskom predmetu.[21]

Zatim, postoji mjera koja može povoljno preventivno djelovati na odnose

20 Prema čl. 75. Zakona o sudovima, Ministarstvo pravosuđa od sudova može tražiti izvješća i podatke o radu suda i obavljanju poslova sudske uprave, a u okviru svog djelokruga može obaviti neposredan uvid u rad suda i informacijski sustav u uporabi u sudu, tražiti izvješća o razlozima nepostupanja u pojedinom predmetu, kao i dostavu pojedinog predmeta na uvid te održati zajednički sastanak sa sudovima radi razmatranja pitanja u svezi s njihovim radom i primjenom novih propisa.
V. i odredbe Zakona o sudovima kojima je uređena pravosudna inspekcija (čl. 80.-84.).

21 Na području građanskog prava, Republika Hrvatska odgovara za štetu koju stranci u postupku nanese sudac svojim nezakonitim ili nepravilnim radom u obnašanju sudačke dužnosti (čl. 105. Zakona o sudovima). No, svaka pogrešna primjena materijalnog prava nije osnova odštetne odgovornosti države za rad suca kad je isključivo rezultat pogrešnoga pravnog shvaćanja, a ne posljedica proizvoljnog tumačenja i samovoljne primjene materijalnog prava (npr. presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Rev 372/10-2 od 11. travnja 2012.).

sudskih uprava i sudskih stranaka, kako ne bi tek po upućivanju podneska predsjedniku suda ili pri primanju u sudskoj upravi[22] doznale da se predsjedniku suda obraćaju s pitanjima izvan njegovih ovlasti. Na svojoj mrežnoj stranici sud može, naime, stranke obavijestiti o razgraničenjima ovlasti u ovom području te ih uputiti da prije odluke o prijmu na razgovor s predsjednikom suda naznače teme koje kane izložiti. Spomenuto pruža pravodobnu informaciju strankama o čemu je predsjednik suda uopće ovlašten odlučivati i komunicirati sa strankama (o tome v. i *supra*, u 4. dijelu ovog rada) te istodobno u određenoj mjeri rasterećuje resurse sudske uprave.

Naposljetku, neke od stranaka u svojim obraćanjima predsjedniku suda izražavaju se uvredljivo. Navikama iz, primjerice, patologije društvenih mreža nema mjesta u službenoj komunikaciji sa sudom. I najoštrija kritika može biti izražena u formi prihvatljivoj u službenom ophođenju.[23] Zakoni kojima su uređene pojedine vrste sudskih postupaka sadržavaju odredbe o kažnjavanju uvredljivog obraćanja sudu ili drugim sudionicima u postupku. Te odredbe, međutim, nisu primjenjive u poslovanju sudske uprave te u tom pogledu u hrvatskoj legislativi postoji pravna praznina. Ipak, izostanak izričitih odredbi o kažnjavanju vrijeđanja suda u poslovima sudske uprave nije zapreka predsjedniku suda da od stranke zatraži uređenje podneska radi izostavljanja uvredljivog govora, uz najavu da u protivnom podnesak neće biti razmatran. Pogrešnim ocjenjujemo dostaviti sucu na izjašnjenje predstavku koja sadržava osobne uvrede. Postoje primjeri komuniciranja sa sudom što potpadaju pod bitna obilježja prekršaja iz članka 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.[24] U ekstremnijim slučajevima može se raditi o nekome od kaznenih djela protiv pravosuđa, primjerice iz članka 312. Kaznenog zakona.[25]

4. MATERIJA IZVAN OVLASTI PREDSJEDNIKA SUDA

Među pogrešnim poimanjima stranaka suda o ulozi i ovlastima predsjednika suda vjerojatno je najčešća ona kojom se predsjednik suda doživljava kao pretpostavljeni

22 Razgovor sa strankama sudske uprave koji bi se obavljao nasamo bitno povećava rizik (nehotične ili namjerne) pogrešne interpretacije sadržaja toga razgovora. Podjednako je rizično prihvaćanje telefonske komunikacije sa strankama, koja ne omogućava pouzdano registriranje sadržaja razgovora.

23 O kriterijima razgraničenja uvredljivog izražavanja (podložnog sankcioniranju) od dopuštene kritike u okviru sudskih postupaka v. npr. odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetima *Kovač protiv Hrvatske* (zahtjev br. 49910/06, presuda od 23. kolovoza 2011.) i *Žugić protiv Hrvatske* (zahtjev br. 3699/08, presuda od 31. svibnja 2011.).

24 Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN, br. 41/77., 47/89., 55/89., 47/90., 55/91. i 29/94. Bitna obilježja prekršaja iz čl. 17. toga Zakona normirana su na sljedeći način:
Tko omalovažava ili vrijeđa državne organe odnosno službene osobe prilikom vršenja ili u vezi s vršenjem službe ili njihova zakonita naređenja ...

25 Kazneni zakon, NN, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. i 101/17. Opis kaznenog djela prisile prema pravosudnom dužnosniku iz čl. 312. navedenog Zakona glasi:
Tko suca, državnog odvjetnika, javnog bilježnika ili drugog pravosudnog dužnosnika ili službenika silom ili prijetnjom kakvim zlom spriječi poduzeti neku radnju ili donijeti neku odluku u okviru njegovih ovlasti ili prisili na poduzimanje neke radnje ili donošenje neke odluke u okviru ili izvan njegove ovlasti ...

(nadređeni, „šef“) sucima u poslovima suđenja. Međutim, predsjednik suda u tom pogledu nije nadređen sucima, niti sucima smije sugerirati odluke koje će donositi pri rješavanju predmeta, niti u komunikaciji sa strankom smije ulaziti u meritum pojedinog predmeta, niti komentirati rad sudaca u poslovima suđenja. Nemaju predsjednici sudova ni ovlast izmjene sudskih odluka, koju ovlast nemaju ni druga tijela (sudske uprave viših sudova, pravosudna uprava, pravobranitelji, Državno sudbeno vijeće, sudačka vijeća …). Tu ovlast imaju samo viši sudovi kada djeluju u funkciji suđenja, jer odluku suda smije mijenjati i ukidati samo sud u čiju nadležnost spada predmet u postupku propisanom zakonom (članak 6. stavak 2. Zakona o sudovima).[26]

Predsjednik suda ne može razmatrati ni pritužbe jedne od stranaka u sporu koje se odnose na postupanje njezinih protustranaka u konkretnom predmetu. Ne smije davati ni pravna mišljenja i savjete, bez obzira na to radi li se o pitanjima povezanima s odnosnim predmetom ili o općim pravnim pitanjima.[27]

Postoje primjeri pozivanja stranaka na (izolirano promatrane) opće odredbe o ulozi predsjednika suda (npr. članak 31. stavak 3. Zakona o sudovima, članak 5. stavak 1. Poslovnika),[28] bez njihova sagledavanja u cjelini regulacije, koja vrlo striktno razgraničava poslove sudske uprave od poslova suđenja (o tome v. *infra*, pod 2. i 3. ovog rada).

U odnosu na predsjednike sudova vrijede i ograničenja kojima su podvrgnuti svi suci.[29]

5. ZAKLJUČAK

U poslove sudske uprave, koje primarno obavlja predsjednik suda, pripadaju i odnosi sa strankama suda koje se obraćaju sudskoj upravi. Glavne vrste takvih obraćanja jesu zahtjevi za izuzeće sudaca i zahtjevi za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku (o kojima se odlučuje i posebno propisanome formalnom postupku,

26 Međutim, eventualno ukidanje ili poništenje nižestupanjske sudske odluke ne razumijevaju da je sudac koji je tu odluku donio podložan sankcioniranju (v. osobito ustavne odredbe citirane na početku 3. dijela ovog teksta), niti da se radilo o postupanju protivnom Kodeksu sudačke etike. O opsegu ukinutih odluka koji se smatra uobičajenim/prihvatljivim u kontekstu sudačke samostalnosti i neovisnosti v. osobito Metodologiju za izračun ocjene sudaca od 6. rujna 2012. (bodovanje po kriteriju kvalitete rada).

27 Dodajmo da je strankama lošega imovnog stanja na raspolaganju sustav besplatne pravne pomoći, koju odobravaju uredi državne uprave, a pružaju je odvjetnici, a ne suci niti sudske uprave, v. Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN, br. 143/13).

28 Čl. 31. st. 3. Zakona o sudovima glasi:
Predsjednik suda obavlja nadzor nad urednim i pravodobnim obavljanjem poslova u sudu. Pobliže odredbe o načinu obavljanja nadzora propisat će se Sudskim poslovnikom.
Čl. 5. st. 1. Poslovnika glasi:
Predsjednik suda upravlja sudom, odgovoran je za pravilno i zakonito obavljanje poslova sudske uprave u sudu, obavlja nadzor nad urednim i pravodobnim obavljanjem svih poslova u sudu te brine o učinkovitosti suda u rješavanju predmeta, a posebno o rješavanju predmeta u kojima postupak traje više od tri godine.

29 V. ponajprije norme čl. 89.-93. Zakona o sudovima i odredbe Kodeksa sudačke etike (od 26. listopada 2006.), sa Smjernicama za tumačenje i primjenu Kodeksa sudačke etike (od 4. veljače 2016.).

uz odgovarajuću instancijsku zaštitu) te iniciranje primjene oficioznih ovlasti predsjednika suda u odnosu na suce i predstavke stranaka (u kojim slučajevima stranka ima pravo dobiti odgovor na svoj podnesak, bez vođenja formalnog postupka). Mislimo da pravo dobivanja odgovora na predstavku nužno ne obuhvaća pravo na dobivanje odgovora na svaki kasniji podnesak istog podnositelja, kada mu je već pružen relevantan odgovor.

Odredba članka 30. stavka 3. Zakona o sudovima, po kojoj zamjenik predsjednika suda zamjenjuje predsjednika suda u obavljanju poslova sudske uprave samo u slučaju spriječenosti ili odsutnosti predsjednika suda, u tekst Zakona očito je uvrštena iz perspektive dimenzija većine postojećih sudova nakon njihovih nedavnih reorganizacija. Međutim, i dalje postoje manji sudovi, bez ravnatelja sudske uprave, predsjednika odjelâ i dr., pa – barem u odnosu na potonje sudove – nije svrhovito posve isključiti delegiranje dijela poslova sudske uprave zamjeniku predsjednika suda i pri redovnom stanju stvari.

Mišljenje br. 19 (2016) Savjetodavnog vijeća europskih sudaca o ovlastima predsjednika sudova koristan je orijentir i u pogledu normiranja i ocjene ispunjavanja ovog dijela zadaća predsjednika suda.

Nedostaje izričita regulacija postupanja po uvredljivim podnescima upućenima sudskoj upravi (od pozivanja na uređenje, preko upozoravanja, do kažnjavanja). Spomenuti izostanak ne razumijeva nedopuštenost pozivanja podnositelja na uklanjanje uvredljivog govora, niti obvezu postupanja po uvredljivom podnesku.

Obveza odgovarajućeg postupanja sudske uprave po podnesku stranke ne razumijeva postojanje neposredne odgovornosti sudova prema strankama. Sudovi za svoj rad odgovaraju tijelima propisanima zakonom, kojima se stranke također mogu obratiti.

Propisano je i nužno postoji striktno razgraničenje između poslova sudske uprave i poslova suđenja, što u tom pogledu ograničava i ovlasti predsjednika suda, uključujući ovlasti koje ima u povodu obraćanja stranaka sudskoj upravi. S tim je razgraničenjem svrhovito unaprijed upoznati stranke koje se obraćaju sudskoj upravi ili razmatraju to učiniti. Predsjednik suda ni na koji način, ni samoinicijativno, ni u povodu obraćanja stranke, ne smije ograničavati samostalnost i neovisnost sudaca, što čini ustavnu i konvencijsku materiju. To ne umanjuje autoritet predsjednika suda, već ga, naprotiv, jača. Štoviše, glavna zadaća predsjednika sudova jest da budu čuvari te samostalnosti i neovisnosti, da sucima budu „gromobran“, a ne provodnik utjecaja. Svrha samostalnosti i neovisnosti sudaca ne sastoji se u osiguranju cehovskih ili kastinskih interesa sudaca, niti u prikrivanju nepravilnosti u njihovu radu, već u zbiljskom ostvarivanju pravne zaštite stranaka i vladavine prava.

Autonomija sudova i sudaca jedna je u nizu autonomija koje čine konstrukciju demokratske pravne države, predane objektivnim principima liberalne demokracije, uz, primjerice, propisane oblike autonomije lokalne i područne (regionalne) samouprave, sveučilišta, odvjetništva, medija, sindikata, ustanova, poduzetništva, središnje banke i državne revizije i dr. U dijelu koji ne zadire u tu autonomiju, zadaća je predsjednika suda objektivno i pravodobno obraditi traženje stranke upućeno sudskoj upravi i poduzeti sve s time povezane propisane mjere, vodeći računa da ne pogoduje zlouporabama prava stranke, na štetu drugih stranaka i/ili resursâ suda.

LITERATURA

Knjige

1. Crnić, Ivica, Ustav Republike Hrvatske u praksi, Zagreb, Organizator, 2018.
2. Smerdel, Branko, Sokol, Smiljko, Ustavno pravo, 2. neizmij. izd., Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

Pravni izvori

1. http://www.vsrh.hr/custompages/static/HRV/files/KSE_SmjerniceZaTumacenjeIPrimjenuKodeksa_20160204.pdf
2. Kazneni zakon, NN, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. i 101/17.
3. Kodeks sudačke etike (od 26. listopada 2006.), http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/ Files/KodeksSudackeEtike_2006.PDF
4. Metodologija izrade ocjene sudaca, http://www.dsv.pravosudje.hr/index.php/dsv/media/files /metodologija_izrade_ocjene_sudaca
5. Mišljenje br. 19 (2016) o ovlastima predsjednika sudova, Savjetodavno vijeće europskih sudaca - Opinion No 19 (2016) – The role of the court presidents, CCJE(2016)2., http://pak.hr/cke/pdf%20hr/Mi%C5%A1ljenje%20Savjetodavnog%20vije%C4%87a%20europskih%20sudaca%20br%2019.pdf
6. Obiteljski zakon, NN, br. 103/15.
7. Prekršajni zakon, NN, br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15. i 70/17.
8. Smjernice za tumačenje i primjenu Kodeksa sudačke etike (od 4. veljače 2016.),
9. Sudski poslovnik, NN, br. 37/14., 49/14., 8/15., 35/15., 123/15., 45/16., 29/17., 33/17., 34/17., 57/17. i 101/18.
10. Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 59/90., 135/97., 8/98. – proč. tekst, 113/00., 124/00. – proč. tekst, 28/01., 41/01. – proč. tekst, 55/01. – ispr., 76/10., 85/10. – proč. tekst i 5/14 – odluka USRH.
11. Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, NN, br. 143/13.
12. Zakon o državnim službenicima, NN, br. 92/05., 140/05., 142/06., 77/07., 107/07., 27/08., 34/11., 49/11., 150/11., 34/12., 38/13., 37/13., 1/15., 138/15. i 61/17.
13. Zakon o Državnom sudbenom vijeću, NN, br. 116/10., 57/11., 130/11., 13/13., 28/13., 82/15. i 67/18.
14. Zakon o kaznenom postupku, NN, br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.
15. Zakon o općem upravnom postupku, NN, br. 47/09.
16. Zakon o parničnom postupku, NN, br. 53/01., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. – proč. tekst, 25/13. i 89/14.
17. Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN, – Međunarodni ugovori br. 18/97.
18. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN, 41/77., 47/89., 55/89., 47/90., 55/91. i 29/94.
19. Zakon o proračunu, NN, br. 87/08., 109/07., 136/12. i 15/15.
20. Zakon o sudovima, NN, br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16 i 67/18.
21. Zakon o upravnim sporovima, NN, br. 20/10., 143/12. i 152/14.
22. Zakona o sudovima, NN, br. 150/05., 16/07., 113/08., 153/09., 34/10., 116/10., 27/11., 57/11., 130/11. i 28/13.

Sudska praksa

1. Europski sud za ljudska prava, predmet *Kovač protiv Hrvatske*, zahtjev broj 49910/06, presuda od 23. kolovoza 2011.
2. Europski sud za ljudska prava, predmet *Žugić protiv Hrvatske*, zahtjev broj 3699/08, presuda od 31. svibnja 2011.

3. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 372/10-2 od 11. travnja 2012.
4. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV212/16-2 od 19. travnja 2016.
5. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-285/17-2 od 2. lipnja 2017.

Alen Rajko*

Summary

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE COURT PRESIDENT AND THE PARTIES – LEGAL REGULATION AND QUESTIONS FROM PRACTICE

The normative framework and the practical questions regarding relations between court parties and court presidents, as the bodies of the judicial administration, have been analyzed, beyond the substance of the trials (solving specific cases). First of all, it is about petitions to the work of the court and judges, requests for the protection of the right to a trial within a reasonable time, and proposing the use of the official powers of the court president. The delineation between the domain with the related powers of the president of a court and the unacceptable interference with the judicial autonomy was emphasized.

Keywords: *Court president; judicial administration; party; petition; autonomy and independence of the judiciary.*

Zussamenfassung

DIE BEZIEHUNG ZWISCHEN DES GERICHTSVORISTZENDEN UND DEN GERICHTSPARTEIEN – RECHTSREGELUNG UND FRAGEN AUS DER PRAXIS

Der Beitrag analysiert den normativen Rahmen und die Fragen aus der Praxis bezüglich der Beziehungen zwischen den Gerichtsparteien und dem Gerichtvorsitzenden als Organ der Gerichtsverwaltung. Die Fragen sind nicht verfahrensbezogen und betreffen meistens die Petitionen über die Arbeit des Gerichts und der Richter, Ansprüche für den Schutz des Rechts auf Gerichtsverhandlung innert vernünftiger Frist und Vorschläge für die Anwendung von Amtsbefugnissen des Gerichtsvorsitzenden. Es wird betont, dass die damit verbundenen Befugnisse des Gerichtsvorsitzenden und der unzulässige Eingriff in die Autonomie der Richter voneinander zu trennen sind.

30 Alen Rajko, Ph.D., Assistant Professor, President of the Administrative Court in Rijeka; External Associate, University of Rijeka, Faculty of Law; alen.rajko@public.carnet.hr.

Schlüsselwörter: *Gerichtsvorsitzende; Gerichtsverwaltung; Petition; Selbstständigkeit und Unabhängigkeit der Richter.*

Riassunto

IL RAPPORTO TRA IL PRESIDENTE DEL TRIBUNALE E LE PARTI – DISCIPLINA GIURIDICA E QUESTIONI PRATICHE

Si analizzano il quadro normativo e le questioni pratiche concernenti i rapporti tra le parti ed il presidente del tribunale, quale organo dell'amministrazione giudiziaria, al di fuori della concreta materia del contendere. Anzi tutto, si tratta delle istanze concernenti l'operato del tribunale e dei giudici, delle richieste di tutela del diritto ad un giusto processo di ragionevole durata e delle proposte di applicazione di poteri ufficiosi del presidente del tribunale. Si evidenzia la distinzione tra i poteri in capo al presidente in tale ambito rispetto all'inammissibile intromissione nell'autonomia giudiziale.

Parole chiave: *presidente del tribunale; amministrazione giudiziale; parte; richiesta; autonomia ed indipendenza dei giudici.*